

KULTURDEPARTEMENTET

Rapport Kriterier for fordeling av spillemidler til idrettsanlegg

Til høring, godkjent ny frist 1. mai, 2010.

HØRINGSUTTAELSE FRA SKÅNLAND KOMMUNE I TROMS

Evenskjer, 30. april, 2010, v/kultursjef Elisabeth Øien

Vedtatt av Skånland Idrettsråd i møte 29.04.10.

Godkjent av rådmannen, 29.04.10.

Politisk behandling ettersendes.

Skånland kommune viser til ovenfor nevnte høringsnotat.

Vi vil si noe om følgende:

- *Hvordan har måloppnåelsen for utbygging av idrettsanlegg vært hos oss til nå?*
 - *Vår vurdering av anleggsfordelingen her*
 - *Vår mulighet til å gjøre noe med anleggssituasjonen*
- *Hvordan bedre måloppnåelsen?*
 - *Vår vurdering av Kriteriegruppens forslag til justering av kriteriene*
 - *Våre forslag til kriterier*

Hvordan har måloppnåelsen for utbygging av idrettsanlegg vært hos oss til nå?

Bakgrunn:

Hovedmålsetning for bruk av tippingens overskudd klargjør Regjeringens erkjennelse av betydningen av nødvendig anleggsutbygging for **Folkehelsen**, og for at "den frivillige, lokale idretten kan bestå og utvikles videre", og derved bidra til å øke alles tilgang til alle typer anlegg for fysisk aktivitet.

Derfor var tilskuddsordningen behovsbasert og utjevnenende på bakgrunn av svært forskjellige geografiske og demografiske forhold, og derfor har man på flere måter gjennom årene søkt å finne frem til de fordelingskriterier som best øker måloppnåelsen. Det er avgjørende for det økte behovet for forebyggende helsearbeid at vi nå gjør kloke og treffsikre endringer.

• **Vår vurdering av anleggsfordelingen her :**

Vi kjenner oss ikke igjen i den beskrivelsen av anleggssituasjonen som fremkommer i Høringsnotatet. Når Kriteriegruppen vurderer anleggssituasjonen, brukes sammenligning av gjennomsnittstall fylkene imellom. Dette er en for grovmasket analyse, som gjør at man mister kunnskap og forståelse for hvordan anleggssituasjonen er ute i **småkommunene**. Når byene Tromsø og Harstad i enkelte sammenhenger faller inn i kategorien "Pressområde", oppnår de ekstraordinær tildeling. Dette drar gjennomsnittstallene opp, men kun for byene, småkommunene henger fortsatt etter, og det kommer ikke tydelig nok frem.

Til tross for at byene i Troms har fått ekstra tilskudd, er det stor mangel på anlegg. Sammenligningen mellom fylkene som gjøres i Kap 7.1 på s. 14-16 når det gjelder tildeling i kroner pr innbygger og tildeling i % av søknadssum, blir svært mangelfull da den kun avspeiler ett år. Dessuten tar Kriteriegruppen ikke høyde for at mange av anleggene også benyttes av innbyggere fra Nordland og Finnmark fylker. I realiteten finansieres anleggene i disse byene likevel med over 65% private midler.

Påstanden om at områdene som de siste årene har mottatt særlige tilskuddssatser har en bedre anleggsdekning stemmer ikke for våre områder.

- **Vår mulighet til å gjøre noe med måloppnåelsen:**

I Nord-Norge, og vel i de fleste grisgrendte kommuner, sliter idrettslagene med å dekke behovene for idrettsanlegg. Kriteriegruppen beskriver at noen av de gjeldende kriterier ikke har bidratt til måloppnåelsen slik det var tenkt, uten å dokumentere dette.

Vi vet en del om dette. Vi vet at dette bl.a. skyldes følgende:

- Større kostnader når det gjelder:
 - Byggematerialer, innhenting av spesialkompetanse, fraktkostnader, kortere og mer uforutsigbar byggeperiode (en del fakta er innhentet fra **Byggfakta**)
- Det er langt vanskeligere å finansiere anleggsbyggingen bl.a. fordi:
 - Idrettslagene er små og har vanskeligere for å innhente tilstrekkelig kapital, både i form av egne midler, lån og dugnad
 - Bedriftene i næringslivet er små, og har mindre evne til å bidra med gaver/ rabatter.

Dette er realiteter som preger den daglige arbeidssituasjonen for lagene i vårt område, og som Kriteriegruppen bagatelliserer!

Dessuten:

I kap 5.3 i HN på side 10, vises det til **Riksrevisjonens undersøkelse av tilskudd til idrettsanlegg**.

Riksrevisjonen vil belyse resultatoppnåelsen for tilskuddsordningen, og sier bl.a.

"..tilskuddsordningen favoriserer kommuner med høye frie inntekter, slik at disse mottar en uforholdsmessig stor del av spillemidlene. Det kan være nærliggende å anta at dette har sin årsak i at det i disse kommunene kan være lettere å fremme godkjennbare søknader enn i kommuner med svak økonomi!"

Dette er realiteter for oss!

Kriteriegruppen fremlegger i kap 7.4 på side 20 mange betraktninger omkring hvordan inntektssystemet i kommunene er slik innrettet at inntektssvake kommuner får forskjellige former for kompensasjon, og at lave frie inntekter ikke kan legges inn som et nytt kriterium; for deretter å si at det ligger utenfor Kriteriegruppens mandat å vurdere det.

Slik vi ser det, har det i denne sammenheng ingen relevans å snakke om å legge inn et slikt nytt kriterium, da de inntektene som tilføres kommunene gjennom inntektssystemet og lignende, skal bidra til at kommunene kan dekke utgifter til **lovpålagte oppgaver**, og herunder hører ikke idrettsanlegg. Derfor er det ikke mulig å sikre inntektssvake kommuner evne til å bidra til finansieringen av idrettsanlegg ved hjelp av disse kompensasjonsmåtene.

Når **Kontroll- og konstitusjonskomitéen** ikke har merknader av betydning til dette, kan det tyde på at den informasjon Komitéen og Stortinget får ikke er presis nok, slik at de ikke har den fulle forståelse for hva dette innebærer, *nemlig at små og grisgrendte kommuner, som kommunene i Nord-Norge og Namdalen, ikke har frie inntekter som de har lov til å bruke til idrettsanlegg, med mindre det knyttes til et skoleanlegg.*

Derved står Riksrevisjonens observasjon fast – det vil fortsatt ikke være mulig for inntektssvake kommuner å få dekt sine behov for anlegg ihht til Hovedmålsetningen, slik inntektssystemet nå er innrettet.

Dette fører til at disse kommunene får lang ventetid på tildeling av spillemidler, oftest 4-6 år. Dette fører ofte igjen til at idrettslagene tar risikoen på å starte utbyggingen av et anlegg det er stort behov for med det samme søknaden er godkjent, men før tilsagnet foreligger, slik at belastningen med kapitalkostnader kommer i tillegg.

Fylket har liten mulighet til å tilpasse fordelingen til inntektssvake kommuner; fylket følger stort sett den prioriteringen som kommunene gjør i sine anleggsplaner, det er her ute vi kjenner behovene.

Det er, slik vi ser det, av de viktigste årsakene til at Hovedmålsetningen ikke oppnås.

- **Vår vurdering av Kriteriegruppens forslag til justering av kriteriene**

Bakgrunn:

Anbefaling 1: Slik vi ser det, vil alle de nye kriteriene og vektingen av dem forfordle tettbefolkede områder. For øvrig støtter Skånland kommune Troms fylkesråd sine vurderinger og konklusjoner her.

Anbefaling 2: Slik vi ser det, bygger denne anbefalingen på en feiltolkning av den økonomiske situasjonen små og grisgrendte kommuner, med manglende frie midler er i.

Det er greit når Kriteriegruppen konkluderer med at man således ikke finner det naturlig at spillemiddelordningen benytter kommunale økonomi som kriterium, men vi må spørre hvordan man likevel kan se bort fra det faktum at grisgrendte kommuner med for dårlig økonomi ikke greier å bidra til å bygge anlegg, særlig når Riksrevisjonen godtgjør at dette er en viktig grunn til at målsetningen ikke nås!

Dette er en realitet, enten Kulturdepartementet liker det eller ikke. Det blir altså helt galt å si at særtilskuddene virker som en måte å utbedre dårlig kommuneøkonomi på!

Ihht gjeldende retningslinjer, har det også vært mulig, via "Anleggspolitisk Program" å gi ekstraordinære tilskudd til befolkningstette områder, **samtidig** som "særlige tilskuddssatser" ble gitt til Nord-Norge og Namdalen. Når vi da ser at **resultatoppnåelsen** selv under disse retningslinjene ikke dekker behovene, blir det, slik vi ser det, ikke formålstjenlig å fjerne særlige tilskuddssatser. Man skulle heller utvide de delene av landet som skulle få slike særlig tilskuddssatser.

Kriteriegruppens dilemma – for lite midler:

Vi ser at Kriteriegruppen påpeker at det er et stort sprik mellom behov og tilgang på midler.

Er det slik at man går bort fra målet når man har for lite midler?

Hvorfor er det slik at andelen av tippingens overskudd er redusert fra 50% til 45,5%?

Etter vårt syn burde hele overskuddet brukes til å øke måloppnåelsen.

Redusert utbygging i befolkningssvake områder:

I gjeldende retningslinjer står det at "Anleggsmassen skal tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen". Dette har ført til en vurdering som vektlegger redusert utbygging der folketallet i lang tid har vært nedadgående. En ukritisk forfølgelse av denne tankegangen skygger for det klare faktum at vi nå ser resultater av det gode idretts- og fritidsarbeidet som er gjort gjennom 25-30 år for å redusere denne nedgangen; nå krones arbeidet vårt med suksess. Det svir ekstra ettopp nå når vi ser en endring i folketallsutviklingen, ser at færre unge flytter ut, flere flytter hjem og mange flere barn fødes. Nettopp når **pilene peker oppover igjen**, skal den langvarige nedgangen i folketallet bli en av de viktigste begrunnelsene for å fjerne særtilskudds-satsene. Dette er ikke en hensiktsmessig måte å justere kriteriene på.

Folkehelsearbeiderne:

Kulturdepartementet fastholder i alle sammenhenger at utbygging av idrettsanlegg og andre typer anlegg for fysisk aktivitet, er den beste måten å drive forebyggende folkehelsearbeid på.

Denne erkjennelsen fører til at FOLKEHELSEARBEID er gitt **førsteprioritet** i Plan- og Bygningsloven og være en overordnet rettesnor i offentlig planlegging. Derfor er dette perspektivet også basis for målsetningen med å benytte spillemidler til anleggsutbyggingen.

Tusenvís av medlemmer i alle idrettslagene i kommunene over hele landet, lar seg motivere av dette når de bidrar med sin enorme dugnadsinnsats til å bygge anlegg, særlig der kommunene ikke har hatt frie midler til å delta i finansieringen. Dette fører til at idrettslagsmedlemmene i distriktene får en større byrde i å gjennomføre Folkehelsepolitikken i landet fordi de gjennom mye større andel dugnad må betale for finansieringen av anleggene.

Nå, som Regjeringen vil øke innsatsen for å bedre folkehelsen, legger den altså **ca 50 % av det økonomiske ansvaret for dette på lag og foreninger gjennom dugnadsinnsatsen, ja, kanskje mer.**

En slik erkjennelse er enda viktigere i dag enn den var da ordningen ble etablert etter krigen. **Kanskje er en av de viktigste grunnene til den dårlige folkehelsen at måloppnåelsen har vært alt for dårlig.**

Målsetningen med å bidra til at "den frivillige, lokale idretten kan bestå og utvikles videre" reduseres kraftig fordi **idrettslagene får en for stor del av den oppgaven som er Statens soleklare plikt som Folkehelseansvarlig.**

Og så foreslår altså Kriteriegruppen å fjerne fra Nord-Norge og Namdalen den lille ekstrastøtten i sin finansiering som særlige tilskuddssatser har vært!

Det er dette tilskuddet som har gjort det mulig å bygge ut i Nord-Norge i det hele tatt.

Tas dette bort, faller bunnen ut av motivasjonen for å forsette å stå på med dugnad i anleggsutbyggingen, og vi kommer til å falle enda lenger bak i leksa.

- **Våre forslag til kriterier :**

Vår Anbefaling 1:

Kriteriegruppas anbefaling 1 prøves ut i en 4-års periode, for så å evalueres.

Vår Anbefaling 2:

- Særlige tilskuddssatser for Namdalen, Nordland, Troms og Finnmark, samt kommuner med færre enn 2000 innbyggere videreføres.
- Det nedsettes et utvalg som skal se på følgende:
 - Hvilke andre regioner med små, grisgrendte og inntektssvake kommuner som det kan opprettes en tilsvarende ordning for.
 - Gå igjennom alle de kommunale anleggsplanene for om nødvendig å foreslå endringer i planleggingsnivået.
 - Utrede muligheten for å tilføre hele tippingens overskudd til utbygging av idrettsanlegg og andre anlegg for fysisk aktivitet, samt gode samfunnshus spredt utover hele landet.

Utvalget skal fremlegge disse to utredningene innen 31.12.11.

DA KAN VI BEGYNNE Å SKIMTE EN MÅLOPPNÅELSE SOM RIMER MED HENSIKTEN, NEMLIG EN BEDRET FOLKEHELSE, DER STATEN TAR SIN RETTMESSIG DEL AV FINANSIERINGEN.